

WINNAAR VAN DE

coffeecompany

SHORT NOVEL AWARD

DE DUNDENKER

Frank Norbert Rieter

SHORT NOVEL

FRANK NORBERT RIETER

De dundenker

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Omslagontwerp: Studio Marlies Visser
Omslagbeeld: Getty Images
Auteursfoto: Bonnita Postma
Zetwerk: Michiel Niesen, ZetProducties

Copyright © 2017 Frank Norbert Rieter
Copyright © 2017 voor de Nederlandse taal:
Xander Uitgevers BV, Amsterdam

Eerste druk 2017

ISBN 978 94 0160 724 7 | NUR 301

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te traceren. Mocht u desondanks menen rechten te kunnen uitoefenen, dan kunt u contact opnemen met de uitgever. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ten geleide

Als u het nieuws een beetje volgt dan kent u mij. Mijn naam is Aloïs Hartman. Tot voor kort was ik staatssecretaris van Onderwijs. Het kabinet haalde de eindstreep niet. Ik viel zelf nog wat eerder, na vierentachtig dagen. Het was mijn ambitie herinnerd te worden als de drijvende kracht achter het wetsvoorstel voor de permanente educatie van politici. Maar op de dag dat de wet Hartman door de Tweede Kamer behandeld zou worden, verscheen een gênante opname van mij op YouTube, die alles ontregelde. Ik besloot mij terug te trekken en dook onder. Anderhalve dag was ik onbereikbaar. Er is veel gespeculeerd over de precieze toedracht en mijn motieven.

U bent via de media getuige geweest van mijn opkomst en mijn ondergang. Maar het hoe en waarom van mijn falen en mijn vlucht: het is tot nu toe giswerk geweest. Hoe kon een veelbelovend politicus ertoe komen om wegens persoonlijke omstandigheden af te treden? Terwijl juist mijn persoonlijke omstandigheden u ervan overtuigd hadden op mij te stemmen.

Politiek en verantwoording horen bij elkaar als brood en boter. Nu is het tijd om verantwoording af te leggen, niet als politicus, maar als mens. Dit lijken twee verschillende figuren, maar zij wonen samen in één lichaam. En daarom heeft u er recht op om te weten wat het verhaal is achter de breuk in mijn politieke loopbaan, ook al betreft het zaken die doorgaans privé zijn.

Misschien is het goed wat er is gebeurd, maar ik ga daar zelf niet over oordelen.

Het is tijd om openheid van zaken te geven. Dit is mijn verhaal.

Vlucht van de weegschaal

Op de bewuste ochtend gaf de weegschaal aan dat ik was aangekomen, terwijl ik de hele week regelmatig en beheerst had gegeten. Ik had me geen enkele uitspatting gepermitteerd. De balans sloeg door: mijn frustratie woog meer dan mijn zelfbeheersing. Ik kreeg het ijskoud, terwijl mijn hoofd warm en rood werd. Mijn armen voelden zwaar alsof al het bloed naar mijn vingertoppen gestroomd was. Ik wilde schreeuwen of schelden, maar een dikke krop emotie blokkeerde mijn keel. Tranen van zelfmedelijden en machteloosheid sprongen in mijn ogen. De frisse lavendelgeur van mijn douchegel hing in mijn neusholte, maar niets kon de eenmaal in beweging gebrachte stortvloed van frustratie nog tot stilstand brengen. Ik was als een langzaam kantelende vrachtwagen.

Iets moest stuk. Met beide handen greep ik de weegschaal vast. Ik beende de huiskamer in naar het open raam en ik wierp het stuk precisie-elektronica ver van mij af, het luchtruim in. Ik schreeuwde erbij: een onge-

controleerde oerkreet. Met een mooie boog vloog het ding weg.

Ik had die weegschaal in huis gehaald tijdens mijn eerste echt serieuze poging om af te vallen. U heeft het waarschijnlijk gezien: het werd als een dagelijkse soap op televisie uitgezonden. In aflevering één ging ik een weegschaal kopen. Ik viel af, volgens een uitgekiend schema van zwoegen en afzien. Mijn lijdensweg leidde tot verlossing: ik werd staatssecretaris. Maar dieper nadenken over de oorzaak van mijn dik-zijn stond ik mezelf niet toe. Toch was daar iedere keer weer die onbestemde leegte en die aandrang. En dus stopte ik mij steeds weer vol met al wat voorhanden was.

Dit alles realiseerde ik me terwijl ik poedelnaakt voor het raam stond, hijgend van de onverwachte inspanning. Mijn buik deinde na. Ik wachtte op een gevoel dat ik kon duiden als opluchting of vreugde. Er kwam niets.

Ik hoorde de weegschaal met een scherpe klap landen. Ik schrok bij de gedachte dat ik iemand had kunnen raken, maar er was niemand in de buurt. Aan de overkant van de straat stonden wel mensen omhoog te kijken, waarvan er één met een mobiele telefoon in de weer was. Vervolgens drong het autoalarm tot me door, waarvan het geluid galmend opklom tegen de gevel. In een reflex sloot ik het raam en stapte naar achteren, het veilige duister van mijn woonkamer in. Daar kwam ik langzaam een beetje tot bedaren.

Ik stelde mezelf nog geen vragen en ik negeerde wat er gebeurd was. In plaats daarvan hield ik mij voor dat mijn ochtend nog altijd precies zo kon verlopen als ik gepland had. Dat geloofde ik echt. Het was immers de

belangrijkste dag van mijn politieke carrière en daarom had ik de avond tevoren mijn kleding klaargelegd. Pak, overhemd en stropdas in een combinatie die op televisie goed uit zou komen. Mijn pak zat iets strakker dan ik had gehoopt, maar niet oncomfortabel. Zolang ik geen rare capriolen uithaalde, zou het prima gaan.

De papieren voor mijn optreden in de Tweede Kamer lagen klaar: mijn betoog en de antwoorden op alle mogelijke vragen van de oppositie. Ik had het debat uitentreuren gerepeteerd. Terwijl ik mijn ontbijt klaarmaakte herhaalde ik de lemma's van mijn betoog in mijn hoofd. Biologische, magere yoghurt, gedroogd fruit, havervlokken en hazelnoten. Een goede start om mijn lichaam aan het werk te zetten. Bij het begin van mijn dieet was ik warempel wat afgevallen terwijl ik per saldo op een dag meer at. Ik dwong mezelf de yoghurt aandachtig op te eten. Ik had weliswaar meer zin om hem naar binnen te schrokken, maar ik mocht niet in oude gewoontes vervallen. Er was de afgelopen tijd al zo veel versloft. Die yoghurt 's ochtends was misschien wel de laatste goede gewoonte die ik aan mijn nieuwe levensstijl had overgehouden.

In de lift naar de garage stelde ik mijzelf de vraag: wanneer was het misgegaan? Ik was meer dan veertig kilo afgevallen, onder het toezien van meer dan een miljoen Nederlanders. Een groot deel daarvan had daarna ook nog op me gestemd. Maar na mijn aantreden was het er weer ingeslopen: minder sporten en meer eten. Ik hield mezelf voor de gek. Waarom? Dat de balans naar de verkeerde kant was doorgeslagen, kwam ongetwijfeld door een optelsom van factoren. In een re-

flectieve bui kan ik uitstekend de huis-tuin-en-keukenpsycholoog uithangen, maar ik was die dag niet in een reflectieve bui. In een opwelling had ik mijn weegschaal het raam uit geworpen. Ik was wel bij bewustzijn. Er was geen rode waas voor mijn ogen getrokken. Maar ik had mijn beweegredenen nog niet scherp en ik overzag de consequenties niet. Had ik met mijn weegschaal ook mijn politieke carrière het raam uitgegoid? Ik dacht van niet: ik negeerde het autoalarm en de aanwezige mensen op straat en ik meende dat het incident onopgemerkt voorbij kon gaan. Maar toen had ik de beelden op YouTube natuurlijk nog niet gezien. Binnen een paar uur had ik meer dan 50.000 views. En nadat er op radio en televisie melding van was gemaakt, was ik warempel *trending topic* op Twitter.

Als u het filmpje gezien had, weet u hoe vernuftig het gemaakt was. Hetzelfde fragment van maar een paar seconden, snel gemonteerd en afgewisseld met oude beelden, een catchy muziekje eronder. En een mooie quote: 'Ik wil nooit meer gefrustreerd zijn.' Ook die steeds in herhaling. Ik kan me niet herinneren dat ik dat ooit heb gezegd, maar ik heb zo veel gezegd tijdens de opnames van het programma. Op de bewuste beelden weeg ik denk ik net honderd kilo en ik sta met mijn bezwete hoofd op de Stevenstoren. Die beklimming zat in een van de laatste afleveringen. Je kunt er goed aan zien wat ik heb doorstaan.

Zelfs na het zien van het filmpje – veel later dan half Nederland – kon ik de impact nog niet overzien. Ik dacht dat het een kans was. Dat we het zouden kunnen spinnen naar een sympathiek verhaal van frustratie, een concrete

daad waarin mensen zich zouden herkennen. 'Had ik dat maar gedaan,' zou menig Nederlander denken.

Maar zover kwam het niet. Het liep allemaal heel anders. Mij werd duidelijk hoe ik al dat vet verworven had. Dat het bestond uit gestolen, gestolde emoties. En dat besef was nodig om er definitief vanaf te komen, om mijzelf te helen.

Ondertussen wurmde ik me mijn auto in om naar Den Haag te gaan. En ik dacht niet aan die weegschaal, niet aan mijn gewicht en niet aan het debat dat ik moest voeren. Het enige waar ik aan kon denken was een reep butterscotchchocolade van Verkade. Na alle consternatie had ik die wel verdiend.

Ik ben altijd dik geweest. Of in ieder geval groot, *chubby*. Toen ik op kamers ging woog ik negentig kilo. Nu denk ik dat ik toen eigenlijk erg slank was, zo niet een beetje mager, maar toen voelde ik me bij dat gewicht al zwaar en log. Ik kon me niet voorstellen dat iemand me aantrekkelijk zou vinden. En hoewel ik in de loop der jaren wel een paar romances heb gehad, ben ik daar altijd onzeker over gebleven. In die onzekerheid ligt denk ik mijn drang tot eten. Het is een substituut voor liefde en ook een straf die ik mijzelf opleg. Door zo veel te eten demp ik mijn niet te stillen honger naar geborgenheid en kan ik een schild ophouden naar de buitenwereld. Ik ben een dikke man, een geweldenaar. Niemand benadert mij, niemand spreekt mij tegen.

Die houding heeft me ver gebracht: een mooie carrière als bestuurder in de academische wereld. Ik wist het altijd zo te spelen dat ik gevraagd zou worden. Dat ze me een aanbod deden dat ik niet kon weigeren. Masseren, suggereren en een beetje konkelen, nooit hoefde ik mijzelf kwetsbaar op te stellen. En daarna in de politiek. Daar was mijn gewicht wel een probleem, voor de oprichters van onze partij. Ik was veel te dik en daarmee was ik de belichaming van de oude politiek. Van het zitvles dat zij zo verfoeiden. Even leek het er zelfs op dat mijn politieke carrière om die reden zou eindigen voor hij goed en wel begonnen was. Tot Pluk in beeld kwam.

Natuurlijk besepte ik al jaren dat ik veel te dik was. Ik leidde een teruggetrokken leven in een schemerig vertrek. Als ik zachtjes verzuchtte dat het zo niet langer kon, was er altijd wel iemand die tegen me zei: 'Je bent toch niet zo heel erg dik? Je bent gezellig. Het past bij je.' Dat weerhield me dan van het zoeken naar een oplossing. En dat terwijl het een leugen was. Ik was namelijk helemaal niet gezellig. Ik was afzichtelijk dik. Ik kon mijn sokken amper aandoen, laat staan mijn teennagels knippen. Ik zweette onder mijn tietten en onder mijn buik. Van confectiekleding kon ik alleen maar dromen. Ik hijgde als een trekpaard als ik naar de koelkast liep. Ik had geen kwab meer aan mijn lichaam. Alleen mensen die maar een beetje dik zijn hebben namelijk kwabben. Bij mij was alle ruimte tussen die kwabben opgevuld tot ik een strakke vetbult was. Een fikse erectie had ik al in geen jaren meer gehad. 's Nachts weende ik en bad stiekem om een wonder, hunkerde naar een dramatische verlossing. En toen belde Pluk.

Pluk was een enthousiaste personal coach. Ik weet niet eens hoe ze aan mijn nummer kwam, of wie had bedacht dat ze mij moest bellen. Ze belde om af te spreken, al voor de volgende ochtend. Toen ik aankwam bleek alles geregeld: een trainingsprogramma, een voedingschema, zelfs sportkleding lag voor me klaar. Ik greep de kans met beide handen aan.

Pluk was slank, op het magere af. Ze droeg haar lange, zwarte haar in een staart en ze droeg een strak, zwart joggingpak. Ik was erg van haar onder de indruk. Ze beulde me af, en ik liet het gebeuren. Ik fietste, ik rende, ik was in de weer met ballen en touwen. De eerste week viel ik meer dan acht kilo af. En de week daarna nog eens vijf. Daarna ging het natuurlijk minder hard, maar al met al verloor ik in een moordend tempo gewicht.

En alles werd opgenomen. Ze interviewden me als ik kapot was. Wanneer het zweet als een cascade over mijn gezicht liep. Ik heb wat onzin uitgekraamd in die tijd, maar het raakte bij de kijkers blijkbaar een gevoelige snaar. Oorspronkelijk was het de bedoeling om een kort item te maken voor een programma over kandidaten die zich voorbereidden op de verkiezingen. Wegens succes werd al snel besloten dat mijn besognes een zelfstandige serie zouden worden. Aanvankelijk als websoap, maar de eerste reacties waren zo positief dat ze allemaal op tv zijn uitgezonden; wel dertig, rond etens-tijd op Nederland twee.

De dag dat iedereen naar de stembus ging woog ik vijfnegentig kilo. Ik voelde me als herboren. Zo fit, zo slank, zo gelukkig. Ik leefde in een droom. Het mocht niet lang duren. Al tijdens de eerste twee weken van de

formatie kwam ik tien kilo aan en bij mijn aanstelling als staatssecretaris woog ik ongeveer honderddertig kilo. Ik nam me keer op keer voor om gezond te eten en te sporten. Maar nu ben ik definitief terug bij af. Ik weeg meer dan ik ooit gewogen heb.

Dit alles zoude ik met mij mee toen ik mezelf de auto in wurmde en aan niets anders kon denken dan een reep butterscotchchocolade. Het is een tic: als ik onder druk sta dan denk ik altijd aan butterscotch. Het is een van de weinige dingen die me rustig maken. Troost, die smaak biedt zo veel troost en veiligheid. Ik heb het nooit in huis, want dan gaat alles in één keer op, maar ik weet wel precies waar je de repen kunt kopen. Veel supermarkten hebben ze niet, maar sommige tankstations wel en ook vind je ze af en toe in snoepautomaten.

Ik reed speciaal om, zodat ik bij tankstation Lommershol kon inslaan. Het kon allemaal net. Even een reep kopen en dan snel door naar de Tweede Kamer. Daar had ik dan nog een kwartiertje om me rustig voor te bereiden.

Bij het tankstation stond ik even stil naast de auto, met mijn kop in de wind. Ik voelde me sterk, alsof ik die ochtend met de weegschaal ook mijn overgewicht het raam uit had gegooid. Ik stond op een keerpunt, de dag rook naar overwinning. Als ik nu de hand kon leggen op een reep butterscotch zou zeker alles goed komen. Ik betrad het tankstation en zocht de rijen snoepgoed af

naar de chocoladerepen. Aan het eind van de rij zag ik ze liggen, de Verkade-repen, waartussen de bescheiden bruine wikkel van de butterscotch. Net wilde ik ernaar grijpen – er lagen zeker nog vijf repen in het vak – toen een zachte stem tegen me sprak.

‘Ik vind het zo erg, dat u weer zo bent aangekomen.’

Ik draaide me om. Een man stond voor me, in rood-geel tenue. Hij had vlasblond haar en een rood, rond hoofd. Zijn postuur was gedrongen, al zijn vet zat tussen zijn organen opgeslagen. Het leek me zo iemand die voor zijn vijftigste van de ene dag op de andere dood zou neervallen, met slechts een minieme waarschuwing vooraf. Ik schatte hem halverwege de veertig.

‘Dank u,’ zei ik. Ik had me geoefend in het opzetten van een vriendelijke grimas en het uitkramen van gemeenplaatsen. ‘Erg fijn als mensen met mij meeleven.’

‘Ik leefde zelf helemaal niet met u mee,’ zei de man. ‘Mijn interesseert het geen biet hoeveel u weegt. Het is mijn vrouw, ziet u. Die raakte door u zo geïnspireerd dat ze weer in wonderen begon te geloven. Dat als je maar echt wilt en er helemaal voor gaat, het echt wel kan.’ Hij zei dat echt.

‘Dat is fijn voor haar,’ zei ik terwijl een beeld voor me oprees van een vrouw in een bloemetjesjurk die inwisselbaar was met het patroon van de gordijnen en de kussentjes op de sofa, terwijl ze alle drie met elkaar vloekten.

‘Maar nu bent u weer net zo dik als u was en zit zij ook weer als een zak aardappelen op de bank.’

Ik zag haar daar helemaal zitten, een doos bonbons leegetend, terwijl ze naar *Koffietijd* keek. ‘Dat spijt me,’

zei ik. Misschien zat ze wel aan de sherry tijdens *Koffietijd*. Je zou ze de kost niet willen geven, die de koffie oversloegen.

‘Daar koop ik niks voor, en mijn vrouw al helemaal niet. Roomsoezen en café noir. Dat koopt ze ervoor.’

Ja, natuurlijk. Roomsoezen en café noir. Ik had het zelf kunnen verzinnen. Vanuit mijn ooghoeken tuurde ik naar de repen.

De man schudde meewarig zijn hoofd. ‘Het is een verslaving. U kunt er wellicht niets aan doen, aan mijn vrouw bedoel ik, maar dat u zelfs uzelf niet kunt helpen, dat vind ik triest. U zit wel in de politiek. Daar hebt u zelf voor gekozen. Ik heb geen idee wat u precies doet, maar het zal vast godallemachtig belangrijk zijn. En daarom komt u op tv en dus bent u een bekende Nederlander. En als bekende Nederlander heb je een verantwoordelijkheid. Mensen kijken naar u op. U moet zich realiseren dat u niet alleen uzelf ermee heeft. Iedere keer dat u kiest voor een kroketje in plaats van een wortel of dat u toch maar op de bank blijft zitten in plaats van te gaan sporten, komen met u duizenden mensen in Nederland ook kilo’s aan. Denkt u daar weleens aan? Aan de invloed die u hebt?’

Terwijl hij sprak bewoog ik mij weg van het snoepgoed naar het koelvak. Ik wist heel goed dat hij gelijk had, maar ik wilde het op dat moment niet horen. Ik griste een zakje gesneden appeltjes uit het koelvak, hield het tussen duim en wijsvinger vast en schudde het voor de man heen en weer.

‘Ik herken in u niet de man waar ik op gestemd heb...’ zei hij nog, viel toen stil. Misschien was hij uitgespro-

ken, misschien afgeleid door de appelpartjes.

‘U heeft he-le-maal gelijk,’ zei ik, iedere lettergreep benadrukkend. Dat was het enige wat ik kon doen. Zeloten kon je alleen maar gelijk geven, direct en met een grote glimlach. Dat was de enige manier om van ze af te komen. Zo snel mogelijk werkte ik me langs hem heen naar de kassa en rekende af. Weg, naar buiten, langs de pompen, de parkeerplaats op, naar de auto. Het zakje met appelpartjes wierp ik op de achterbank.

Het gezicht van de man bleef ik voor me zien. Zijn blonde haar en zijn rode hoofd die beide op angstwekkende wijze kleurden bij zijn kleding. Ik ergerde me met terugwerkende kracht, voelde de irritatie aanzwellen. Eigenlijk had ik hem op zijn nummer moeten zetten. Een spitsvondige opmerking of kwinkslag moeten plaatsen. Zo’n scherpe reactie die ik alleen achteraf weet te bedenken. Al kon ik er ook nu even geen bedenken. Of ik had boos moeten worden. Dat was eigenlijk het beste geweest, de man meteen zijn plaats te wijzen door hem flink uit te kafferen. ‘Wat denk je wel,’ had ik meteen moeten zeggen. ‘Mij zomaar aanspreken! Ken ik jou? Kennen wij elkaar? Nee.’ En hem dan met een vinger in zijn borst prikken; dat hij er voorzichtig een stapje achteruit van zou doen. ‘Vind je dat normaal, iemand die je helemaal niet kent zomaar aanspreken.’ Hij zou schrikken en zich omdraaien, zich realiseren dat hij in mij iets had losgemaakt wat hij moeilijk zou kunnen beugelen. Hij zou achteruit lopen alsof hij terugdeinsde voor een oplaaiend vuur. Maar de doos van Pandora was geopend. Ik zou hem bij zijn nekvel pakken en naar het rek met snoepwaar slepen. Ik zou hem alles in zijn

mond proppen. Marsen, Milky Ways, Twixen en Rolo's, een doos Celebrations. Als bij een Franse gans zou ik het voedsel bij hem naar binnen duwen. Alleen geen reppen butterscotch, die zou ik zelf houden.

Mijn gedachten waren zo afgedwaald dat ik niet oplette bij het uitdraaien. Ik hoorde iemand hard met vlakke hand op de motorkap slaan. Ik trapte vol op de rem en kwam direct tot stilstand. Had ik iets geraakt, toch niemand aangereden? Een bozige mevrouw liep voorbij, maakte heftige gebaren en riep me van alles toe. Het waren retorische teksten waar ik wel naar kon raden. Verontschuldiging tilde ik mijn handen van het stuur en haalde mijn schouders op. Ze wees nog eens met twee vingers op haar ogen en vervolgens naar mij.

Het was een belangrijke dag en ik mocht me beslist niet laten afleiden, maar het enige waar ik aan kon denken was chocolade. Ik reed over de A13 en belde Inge, mijn PA, maar ze nam niet op. Ze begon later of had een vrije dag of had een bijeenkomst van de ondernemingsraad. Of ze had haar uren zorgverlof. Of ze moest kolven. Er was altijd wat. Aan het begin van de kabinetsperiode had de partij geponeerd dat er een nieuwe wind moest waaien binnen de ministeries, in lijn met het verkiezingsprogramma. En dus werden de vacatures voor chauffeurs en secretaresses van de ministers en staatssecretarissen voortaan vervuld door herintreders en arbeidsgehandicapten.